

improve material terms of life of a society and his culture, to accumulate and create new values. The methodological approaches to forming of bilingual culture of the future foreign language teachers in the integral educational environment of the institution of higher learning are substantiated – civilization-anthropological, culturological, value-synergetic, cross-cultural, person-oriented, competence.

Key words: *Bilingual culture, teacher of foreign language, methodological approaches, civilization, anthropological, culturological.*

Дьоміна Вікторія Володимирівна – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки вищої школи ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет» (Слов'янськ, Україна). E-mail: vikusya.diomina@mail.ru

Dyomina Viktoriya Volodymyrivna – Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor of the Department of Pedagogics of the «Donbas State Pedagogical University» (Sloviansk, Ukraine). E-mail: vikusya.diomina@mail.ru

УДК 376.545

ОСВІТНЬО-ВИХОВНІ ТРАДИЦІЇ ІЗРАЇЛЮ ЯК ЧИННИК ЗАХИСТУ НАЦІОНАЛЬНИХ ІНТЕРЕСІВ

О. В. Золотарьова

В статті проаналізовано окремі аспекти освіти й виховання дітей та юнацтва в державі Ізраїль. Встановлено основні законодавчі положення щодо виховних цілей ізраїльської освіти. Проаналізовано окремі компоненти ізраїльського виховання, а саме: сімейне, патріотичне та громадянське. Розглянуто засоби, якими досягаються певні освітні та виховні цілі. Педагогічні здобутки та освітньо-виховні традиції Ізраїлю, в тому числі виховання обдарованих школярів, розглянуто в контексті захисту національних інтересів суспільства. Визначено основні засади, на які спирається освітньо-виховна система країни дослідження.

Ключові слова: *Ізраїль, виховання, національні інтереси, обдаровані діти, освіта.*

Постановка проблеми в загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими і практичними завданнями. Сучасний світ стрімко глобалізується. Разом з тим, існують аспекти, що потребують захисту. Серед них – збереження національної автентичності, що

значною мірою стосується і педагогічної спадщини будь-якого народу. Освітні та виховні традиції мають зберігатися як ознаки унікальності нації. В зв'язку з цим актуальним є питання вивчення досвіду деяких країн зі збереження своїх освітньо-виховних традицій як фактору захисту національних інтересів. Прикладом країни, яка в умовах релігійного, мовного та культурного різноманіття зберігає свою унікальність та неповторність, є держава Ізраїль.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, у яких започатковано розв'язання даної проблеми і на які спирається автор. В українській педагогіці вихованню дітей традиційно приділяється багато уваги. Важливість виховної роботи доводять в своїх роботах такі вітчизняні науковці як В. Алфімов, І. Бех, А. Макаренко, С. Русова, М. Стельмахович, В. Сухомлинський, О. Сухомлинська, М. Фіцула та інші. Прийняття таких документів, як Концепція національно-патріотичного виховання дітей та молоді, Національна програма виховання дітей та учнівської молоді в Україні, Національна стратегія розвитку освіти в Україні на 2012-2021 роки та інших є важливими кроками на шляху проведення якісних змін в процесі виховання дітей та учнівської молоді в країні. В зв'язку з цим доречним є звернення до практики порівняльної педагогіки, що дозволить вивчити та частково запозичити позитивний педагогічний досвід інших країн в питаннях здійснення виховання. Система освіти та деякі аспекти виховання дітей та учнівської молоді в Ізраїлі, в тому числі обдарованих школярів, розглядають в своїх роботах такі вітчизняні та закордонні науковці, як: О. Бочарова, В. Бейзеров, О. Глузман, В. Громовий, М. Міленіна, J. Gyori, A. Frank, P. Hemmings, R. Milgram, A. Passow та інші. Проте, існує необхідність виокремлення та аналізу тих педагогічних здобутків Ізраїлю, що найбільше впливають на можливість захисту національних інтересів країни засобами педагогічної науки.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми, котрим присвячується стаття. Вивчення питання дозволило виділити низку протиріч, що існують між: 1) прагненням українського суспільства зберегти свою національну ідентичність і захистити свою національну спадщину та недостатністю ефективних державних механізмів, що дозволяють повною мірою використовувати виховання як засіб вирішення зазначених проблем; 2) бажанням навчитись використовувати досвід інших країн з вирішення питання захисту своїх національних інтересів шляхом ефективного використання засобів

виховання та недостатньою вивченістю закордонного досвіту з цього питання.

Мета статті – проаналізувати питання освітньо-виховних здобутків Ізраїлю як чинників захисту національних інтересів країни та суспільства.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Аналіз історико-педагогічної літератури свідчить, що в давньоєврейські часи головним завданням вчителя було познайомити учня з головними єврейськими пам'ятками релігійної літератури, такими, як Святе Писання, П'ятикнижжя, Талмуд, молитовники. Вивчення цих джерел складало основу навчання. До вчителя висувались вимоги, перш за все, морально-етичного характеру. Головне, щоб він був праведною та доброю людиною, мав гарну репутацію та користувався повагою в суспільстві. Гарна освіта і педагогічний досвід дуже високо цінувалися. Сьогодні освіта Ізраїлю є однією з найкращих в світі. У 2015 році країна зайняла четверте місце серед самих освічених країн світу, де 49% населення має вищу освіту [10]. Сучасний Ізраїль – це передові досягнення в науці, техніці та сучасних технологіях. Головним чином, це є результатом державної підтримки освіти та науки.

Ізраїль – країна, де головними принципами виховання є повага до історії, мови, культури та релігії. Виконання традицій і дотримання ізраїльських та загальнолюдських моральних та етичних норм є важливим компонентом поведінки громадянина країни. Викладання в ізраїльських школах здійснюється державною мовою. В єврейських школах проводять щоденні молитви, дотримуються головних релігійних свят, а п'ятниця є скороченим навчальним днем. Обов'язок головного вихователя в Ізраїлі традиційно лежить на батькові та на родині. У випадку, якщо щось трапляється з батьками, то обов'язок виховання й допомоги дітям бере на себе родина, друзі, знайомі. В ізраїльській традиційній педагогіці дуже важливим є «гармонійне поєднання приділення уваги емоційному, соціокультурному, духовному розвитку на рівні з інтелектуальним, у синтезі з пильною та детально інструктованою, вірно націленою роботою батьків вдома, коли освітньо-пізнавальний процес не припиняється за межами учбового закладу, а розпочинається і продовжується в родинному колі, засвоюється з молоком матері та прадавніми традиціями, що в результаті відкриває світові видатних винахідників, виплекану та збережену, захищену обдарованість і наукову світову еліту» [5; 31].

Виховання відповідального та гідного громадянина ізраїльське суспільство вважає дуже важливим. Закон про державну освіту визначає наступні цілі ізраїльської освіти: «виховувати в душі людинолюбства, любові до свого народу і своєї країни, виховувати лояльних державі Ізраїль громадян, що шанують своїх батьків і свою сім'ю, свою спадщину, культурну ідентичність та рідну мову; прищеплювати принципи Декларації незалежності держави Ізраїль та цінності держави Ізраїль як демократичної єврейської держави та розвивати повагу до прав та основних свобод людини, демократичних цінностей, законів, культури та думок інших людей, а також виховувати прагнення до миру та терпимість в стосунках між людьми та між народами» [3].

Головним компонентом ізраїльських виховних положень є патріотичне виховання дітей та молоді як запоруки існування незалежної та сильної держави. В ізраїльському суспільстві дуже важливим є виховання в дітях поваги до країни, почуття єдності зі своїм народом, відповідальне ставлення до суспільства. Повага та любов до країни, її історії, культури, мови, релігійних традицій, визнання самоідентичності єврейської нації є обов'язковими для тих, хто бажає називати себе громадянином Ізраїлю, і виховуються з раннього дитинства і впродовж всього життя. Так держава захищає свої суверенні національні інтереси шляхом проведення відповідальної освітньо-виховної політики. Дітей та учнівську молодь виховують не лише як майбутню інтелектуальну або творчу еліту, а і як майбутніх лідерів країни, від дій та рішень яких буде залежати доля людей та країни. Тому в дітях цілеспрямовано виховують почуття відповідальності, толерантності, поваги, терпіння, вміння працювати з людьми, співчувати, приносити користь суспільству, країні, світу. Відповідальність за свободу та незалежність країни всі дівчата та юнаки відчувають в тому числі під час обов'язкової служби в збройних силах Ізраїлю. Службу в ізраїльській армії, одній з найсильніших в світі, молодь сприймає як почесний обов'язок, оскільки розуміння необхідності захищати державу та свій народ виховується з дитинства як запорука національної безпеки та вирішення питання виживання країни та її громадян.

Дітей в Ізраїлі виховують в душі суворого дотримання культурних та релігійних традицій, поваги до історії народу та країни, проте їм намагаються надавати максимальну свободу розвитку. Надання учням свободи думки, самовираження та саморозвитку, можливості вибору

навчального закладу, частини предметів для вивчення, додаткових форм навчання, забезпечує не лише розвиток самостійності та творчості, а й виховує в учнях почуття відповідальності та вміння користуватися своєю свободою. Такої теорії виховання і розвитку дотримується, наприклад, заснована видатним ізраїльським науковцем Е. Ландау, Ізраїльська академія мистецтв та наук, що є спеціалізованим навчальним закладом з розвитку дітей та юнацтва, що мають високі інтелектуальні та творчі здібності. Академія існує вже понад тридцять років і займається розвитком дітей шкільного віку, що мають високі здібності до наук та творчу обдарованість. Педагоги закладу впевнені, що якщо надати учням максимальну свободу під час навчання, то вони свідомо візьмуть на себе і відповідальність за своє навчання. В академії вважають, що необхідно позбуватися патерналістського підходу в роботі навчальних закладів, коли вчитель вказує учням шляхи вирішення проблем та завжди допомагає розв'язувати складні завдання. Педагоги закладу вважають, що учні повинні вчитися на своїх помилках, здобувати свій особистий досвід, а не постійно використовувати досвід вчителя, оскільки навчання через свої помилки є невід'ємною частиною самостійного навчання та розвитку. Відчуття свободи в процесі навчання, на думку багатьох ізраїльських педагогів та науковців, сприяє максимальному розкриттю здібностей та особистісному зростанню учнів.

Одним зі шляхів захисту своїх національних інтересів Ізраїль вважає виховання обдарованих дітей та молоді. Виховувати майбутню інтелектуальну та творчу еліту країни, її національних лідерів є важливим стратегічним завданням сучасної ізраїльської освіти. В Ізраїлі склалась окрема система освіти обдарованих, що займається розвитком дітей з високими здібностями, яка працює та розвивається вже понад п'ятдесят років. В умовах браку природних ресурсів країна намагається максимально використовувати можливості національного інтелектуального ресурсу. Перший прем'єр-міністр Ізраїлю Давід Бен-Гуріон сказав: «З усіх природних ресурсів у нас є лише єврейський мозок, але ж цей єдиний ресурс є дійсно невичерпним» [8]. Сьогодні в Ізраїлі діють десятки державних та приватних програм, метою яких є виявлення, виховання та навчання обдарованих дітей, юнацтва та учнівської молоді. Директор програми ідентифікації обдарованих дітей Національного інституту досліджень поведінкових наук Г. Солд М. Пейсер так визначає головні цілі програм для обдарованих дітей: «Першою метою спеціальних програм для обдарованих є необхідність

відповідати спеціальним потребам учнів. Друга мета – використати людський потенціал, що дає обдарованість, на користь країни та суспільства» [11, с. 230]. Ізраїль має свої унікальні педагогічні здобутки в області освіти обдарованих дітей. Багато з них є таємними, що обумовлено прагненням захисту своєї інтелектуальної безпеки в сфері освіти і науки. Таким чином, виховання обдарованих дітей в Ізраїлі вже набуло статусу чинника захисту національних інтересів та державного суверенітету.

Ізраїльська освітньо-виховна система, поважаючи та захищаючи педагогічну спадщину своєї країни, вчить поважати різноманіття світу людей. В Ізраїлі обов'язково вчать англійську мову, більшість наукових робіт виконується також і на англійській мові, освітня система країни запозичує європейський та американський передовий педагогічний досвід. Ізраїль є відкритим для тих, хто хоче навчатися в університетах країни, які, до речі, входять до різних рейтингів кращих навчальних закладів світу. Проте багато ізраїльських науково-педагогічних розробок вважаються національним надбанням і є досить закритими для зовнішнього вивчення. В питаннях освіти та виховання країна намагається знайти баланс між світським та релігійним, традиційним та сучасним, національним та світовим.

Висновки й перспективи подальших досліджень. Аналіз ізраїльської освітньо-виховної системи показав, що вона спирається на наступні фундаментальні засади: культурно-релігійні традиції, національно-історичну пам'ять, сімейне виховання, повагу до загальнолюдських цінностей, громадянське та патріотичне виховання, педагогічну та соціальну підтримку обдарованих дітей та учнівської молоді. Дотримання освітньо-виховних традицій відповідає національним інтересам ізраїльського суспільства та допомагає справі підтримки безпеки країни в умовах постійних викликів.

Для української педагогічної науки певний інтерес можуть складати деякі форми та методи громадянського та патріотичного виховання дітей в Ізраїлі. Державне ставлення до обдарованих дітей та учнівської молоді в Ізраїлі, форми та методи їх виховання також можуть бути корисними для вдосконалення вітчизняної практики роботи з обдарованими школярами. Подальший інтерес для вітчизняної педагогічної науки можуть складати деякі ізраїльські педагогічні положення про патріотичне виховання дітей та учнівської молоді, про виховання толерантності та вміння співіснувати в полікультурному суспільстві, окремі питання педагогічної підтримки обдарованих дітей.

Література

1. Бех І. Д. Державницьке виховання як суспільно-освітній пріоритет / І. Д. Бех // Педагогіка і психологія. – 2015. – № 2 (87). – С. 14-17.
2. Государство Израиль. Образование [Электронный ресурс] // Электронная Еврейская Библиотека. – Режим доступа: <http://www.eleven.co.il/article/11748>
3. Законы о системе просвещения ; Министерство Просвещения Израиля [Электронный ресурс] – Режим доступа: <http://cms.education.gov.il/EducationCMS/Units/Owl/Rusit/ChukimMediniyut>
4. Концепція національно-патриотичного виховання дітей та молоді : Додаток до наказу мін. освіти і науки України від 16.06.2015 № 641 [Электронный ресурс] – Режим доступа: <http://mon.gov.ua/usi-novivni/novini/2015/06/16/nacjonalno-patriotichne-vixovannya>
5. Міленіна М. М. Система освіти Ізраїлю. Форми та методи роботи з обдарованими дітьми / М. М. Міленіна // Управління освітою. – К., 2009. - № 2. – С. 24-31.
6. Education System in Israel [Electronic resource]. – Access mode: <http://www.classbase.com/Countries/Israel/Education-System>
7. Education in Israel – My Jewish Learning [Electronic resource]. – Access mode: http://www.myjewishlearning.com/israel/Contemporary_Life/Society_and_Religious_Issues/Education_I.shtml Retrieved 18.03.2013
8. Jews – Russian page. Всё о евреях [Электронный ресурс]. – Режим доступа до ресурсу : www.jewishsphere.com
9. Israeli Ministry of Education, Culture and Sport ; website [Electronic resource]. – Access mode: <http://cms.education.gov.il/educationcms/units/owl/english/about/ministry+structure.htm> (English Site)
10. OECD Education at a Glance 2016 – Country Notes. Israel [Electronic resource]. – Access mode: http://www.keepeek.com/Digital-Asset-Management/oecd/education/education-at-a-glance-2016/israel_eag-2016-63-en#.W0tz5WclNIU#page2
11. Peysner M. Identifying and nurturing gifted children in Israel / M. Peysner // International Journal for the Advancement of Counselling. – 2005. - № 27 (2). – P. 229-243.

**ОБРАЗОВАТЕЛЬНО-ВОСПИТАТЕЛЬНЫЕ ТРАДИЦИИ
ИЗРАИЛЯ КАК ФАКТОР ЗАЩИТЫ НАЦИОНАЛЬНЫХ
ИНТЕРЕСОВ**

О. В. Золотарёва

В статье анализируются отдельные аспекты образования и воспитания детей и юношества в Израиле. Установлены основные законодательные положения, которые касаются воспитательных целей израильского образования. Проанализированы отдельные компоненты израильского

воспитания, а именно: семейное, патриотическое и гражданское. Рассмотрены способы, которыми достигаются определенные образовательные и воспитательные цели. Педагогические достижения и образовательно-воспитательные традиции Израиля, в том числе воспитание одарённых школьников, рассмотрены в контексте защиты национальных интересов общества. Определены основные положения, на которые опирается образовательно-воспитательная система страны исследования.

Ключевые слова: Израиль, воспитание, национальные интересы, образование, одарённые дети.

**EDUCATIONAL TRADITIONS OF ISRAEL AS A FACTOR OF
PROTECTION OF THE NATIONAL INTERESTS**

O. V. Zolotaryova

The article analyses some aspects of the upbringing of children and studying youth in Israel. The main legislative provisions as for the upbringing in Israel are set. Some components of the Israeli upbringing are analyzed, they are: family, patriotic and civic education. The means of reaching of certain educational and upbringing purposes are observed. The Israeli educational traditions and pedagogical achievements, as well as the education of gifted schoolchildren, are observed in the context of protection of the national interests of Israeli society. The basic principles of the upbringing system of the country of research are defined.

Keywords: Israel, education, gifted children, national interests, upbringing.

Золотарьова Оксана Вікторівна – здобувач кафедри педагогіки Горлівського інституту іноземних мов ДВНЗ «Слов'янський державний педагогічний університет» (м. Бахмут, Україна); старший викладач кафедри мовної підготовки ДВНЗ «Донецький національний технічний університет (м. Покровськ, Україна). E-mail: zolotaryova.oksana@gmail.com

Zolotaryova Oksana Victorivna – Postgraduate Student of the Department of Pedagogy of Horlivka Institute of Foreign Languages of SHEE «Donbas State Pedagogical University» (Bakhmut, Ukraine). Senior Teacher of the Department of Language Preparation of the State higher educational establishment «Donetsk National Technical University» (Pokrovsk, Ukraine). E-mail: zolotaryova.oksana@gmail.com